AUTORITATEA NAȚIONALĂ FITOSANITARĂ

OFICIUL FITOSANITAR ZONAL TIMIS-CARAS SEVERIN
OFICIUL FITOSANITAR TIMIȘ, Calea Șagului nr. 140A, Timișoara, jud. Timiș,
Tel: 0256.270.105, e-mail: oftimis@anfof.ro

NR.325/O/20.02.2026

INFORMARE

Zabrus tenebrioides

(Gandacul ghebos)

Gândacul ghebos al cerealelor poate produce pagube importante la grâu, orz, secară, triticale, mai ales în zonele unde se practică monocultura.

Importanța economică

Zabrus tenebrioides este un dăunător periculos al culturilor de cereale (grâu, orz, secară, triticale și chiar porumb uneori) atunci când condițiile climatice sunt favorabile dezvoltării.

Poate produce pagube importante, care pot trece de 40% în situațiile grave. Acolo unde se practică monocultura, dăunătorul poate distruge total culturile.

Biologie

În condițiile din România, **gândacul ghebos are o generație/an și iernează ca larvă în stadiul II în sol. Adulții își fac apariția eșalonat în perioada mai – iunie.**

Corpul are lungimea cuprinsă între 14 – 16 mm iar culoarea este neagră cu ușoare reflexe metalice. Elitrele sunt convexe și prezintă 9 dungi. Antenele au culoare brună – roșietică.

După apariție, adulții încep să se hrănească pe spice cu cariopsele în formare, de la înflorit și până la maturitate. Predominant, hrănirea

are loc în timpul nopții. Temperatura influențează foarte mult activitatea adulților.

Temperatura optimă este cuprinsă între 20 – 26 grade C. La 30 grade C, activitatea începe să scadă iar la 36 grade C pot muri. De aceea, când este foarte cald, adulții intră în diapauză estivală, ascunzându-se în crăpăturile din sol.

Uneori migrează către lizierele sau pădurile din apropierea culturilor (acolo unde acestea există). Repausul poate dura 20 – 30 zile, funcție de condițiile climatice. Ieșirea din repaus are loc când temperaturile mai scad și apar ploile.

De regulă, adulții ies la suprafață la sfârșitul lunii august – începutul lunii septembrie. Lipsa umidității influențează negativ activitatea adulților, scăzând fertilitatea și ovipoziția .

Toamna, femelele depun ouăle în sol, în grămezi, la adâncimea de 5 – 15 cm. O femelă poate depune 120 – 270 ouă. În literatura de specialitate din România se menționează 80 – 100 ouă/femelă (Roșca et al., 2011).

Acestea au dimensiuni între 2 – 5 mm, formă ovală și culoare albă, strălucitoare . Pentru dezvoltare, ouăle au nevoie de umiditate în sol (Avtaeva et al., 2021).

După aproximativ 9 – 25 de zile, eclozează larvele. La eclozare, larvele au dimensiunea cuprinsă între 5 – 10 mm iar la maturitate între 25 – 28 mm.

Au corpul ușor aplatizat, de culoare albă – gălbuie, capul și trei segmente toracice maro – închis iar segmentele abdominale prezintă pete dorsale maro – deschis (Vetek et al., 2017).

Larvele trăiesc în sol, la adâncimi de 10 – 20 cm. Se hrănesc toamna, în condiții de temperaturi moderate și umiditate în sol. Hrănirea este nocturnă dar și diurnă. Noaptea, larvele ies din galeriile tubulare și se hrănesc cu frunze.

Când se hrănesc diurn, trag frunze în galerii, le triturează, după care le expulzează în afara galeriei. Resturile expulzate au aspectul unui ghem de câlți.

Acest aspect ajută mult în recunoașterea atacului. La sfârșitul toamnei, activitatea de hrănire scade dar poate reîncepe în ferestrele calde din timpul iernii și la desprimăvărare. Factor limitativ pentru larve este temperatura din sol la adâncimea de 20 cm.

Temperaturile între 0 și -3 grade C opresc hrănirea. La fel, lipsa umidității. Larvele nu se mai hrănesc la sfârșitul toamnei, dacă temperaturile scad la 0 până la -5 0C.

Împuparea are loc la sfârșitul lunii aprilie la 10 – 20 cm în sol. Pupa este gălbuie la început, după care devine maro – deschis și are dimensiunea curpinsă între 14 – 17 mm. Picioarele și aripile sunt vizibile.

Atât adulții cât și larvele atacă plantele. Atacul larvelor este cel mai dăunător și se manifestă de obicei în vetre și mai rar este generalizat.

Ele încep hrănirea toamna și continuă în ferestrele mai calde din timpul iernii când zăpada lipsește. În toamnele umede și cu temperaturi la nivelul solului care trec de 3 grade C, perioada de hrănire poate dura de la 15 până la 100 zile.

Dacă pământul nu este umed, larvele intră în stare de latență. Devin active când solul este umed la adâncimea de 6 – 8 cm și temperatura la nivelul solului trece de 3 grade C.

Condițiile propice trebuie să dureze o perioadă mai lungă de timp pentru ca larvele să înceapă hrănirea. Uneori pot apărea chiar în ultima decadă a lunii ianuarie.

Cel mai adesea, astfel de atacuri sunt observate pe la mijlocul lunii februarie (dacă temperaturile permit). Cele mai mari pagube (uneori 100%) sunt raportate în solele unde se practică monocultură (mai mult de 2 – 4 ani) .

Atacul se recunoaște ușor după galeriile tubulare din jurul plantelor și a frunzelor consumate și expulzate la exterior (aspect de fire răsucite). Uneori plantele au aspectul ca și când au fost pășunate.

Când larvele atacă toamna, pagubele sunt însemnate deoarece plantele distruse sunt neînfrățite. Uneori culturile trebuie reînsămânțate sau chiar se renunță la ele.

Când larvele atacă mai târziu (ferestre calde din iarnă, primăvara) pot distruge 1 – 2 frați dar plantele nu pier. În astfel de situații pagubele sunt mai mici.

Atacul adulților este mai puțin important. Ei se hrănesc cu cariopse, pe care le rod total sau parțial. La densități mari pot diminua producția.

Managementul integrat

Combaterea acestui dăunător este extrem de dificilă deoarece larvele se dezvoltă în sol și se hrănesc diurn și nocturn.

De aceea, tratamentele în vegetație nu dau rezultatele scontate . Pentru rezultate bune în combatere ar trebui combinate tratamentele la sol cu cele la semințe.

De asemenea, foarte importantă este monitorizarea dăunătorului. Aceasta trebuie făcută la sfârșitul verii, toamna, în ferestrele calde ale iernii și la desprimăvărare.

Adulții pot fi monitorizați cu ajutorul capcanelor. Cele mai eficiente capcane sunt cele tip „Barber". Acestea se îngroapă în sol în așa fel încât, marginea superioară să fie la același nivel cu suprafața solului.

Se amplasează în câmp în perioada iunie – august pentru a monitoriza activitatea adulților după recoltare, în timpul împerecherii și depunerii ouălor. Mai pot fi utilizate și capcanele luminoase, dar rezultatele nu sunt întotdeauna bune.

Pentru larve se fac sondări pentru stabilirea numărului/m2 în câmp .În urma acestor sondări se ia decizia de efectuare a unui tratament.

În literatura de specialitate sunt menționate mai multe praguri de dăunare cât și limite:

- 1 – 2 larve/m2 sau 4 plante atacate/m2, toamna
- 3 – 5 larve/m2 sau 8 – 10 plante atacate/m2, primăvara
- 5% plante atacate – este necesară efectuarea unui tratament
- 2 larve/m2 – se consideră prag economic depășit
- 5 larve/m2 sau 5% plante atacate toamna după răsărire și primăvara la pornirea în vegetație – prag de la care se aplică tratamente.

Limite densitate larve:

- Mică – sub 2 larve/m2;
- Mijlocie – 2 larve/m2;

- Mare – peste 2 larve/m2

Măsuri profilactice

Se recomandă:

- evitarea monoculturii și respectarea rotației culturilor (nu mai mult de doi ani consecutiv cu cereale).
- Distrugerea samulastrei;
- Dezmiriștire prin arătură la adâncimea de 20 – 22 cm

În prezent, sistemele agricole de cultivare se bazează pe monocultură iar acest dăunător a început să creeze probleme deosebite în culturile de cereale.

Măsuri chimice

Combaterea chimică se face în prevenție. Semințele trebuie tratate înainte de semănat cu produse de protectia plantelor omologate in acest scop.

Tratamentele fitosanitare se vor înregistra obligatoriu în Registrul de evidență a tratamentelor fitosanitare.

Se vor respecta obligatoriu normele de sănătate și securitate în muncă.

Întocmit